

„Сензорна стимулация на деца с ЦП“

*Росица Ерменкова, Наталия Николова,
Светелина Славчова, Иван Чавдаров
Специализирана Болница за Рехабилитация на
Детска Церебрална Парализа „Св. София“*

Резюме: Съвременните терапевтични тенденции при комплексната рехабилитация на деца с церебрална парализа (ЦП) налагат необходимостта да се търсят нови начини за улесняване на комуникацията с детето, предразполагайки го, да се включва с ентузиазъм в процеса. Поради спецификата на заболяването, децата с ЦП често пъти имат по-голяма нужда от сензорна стимулация (СС), продиктувана от желанието им за общуване, защото много често при тях липсва говор, което налага друг израз на техните емоции и желания.

Прилагането на СС позволява на детето да заяви себе си, както и да се превърне в ръководител на случващото се. В СБРДЦП е създадена специфична среда където децата с инсуфициентен сензорен опит могат да изградят цялостен образ за себе си и да общуват по-добре.

“Sensory stimulation for children with Cerebral palsy”

*Rosica Ermenkova, Nataliya Nikolova,
Svetelina Slavchova, Ivan Chavdarov
Specialized Hospital for
Rehabilitation of Cerebral Palsy “St. Sofia”*

Abstract: Contemporary therapeutical trends in the complex rehabilitation of children with cerebral palsy (CP), impose the necessities to looking for new ways to facilitate the communication with the child, predispose him to include enthusiastically in the process. According to the specifics of the disorder, the children with CP have sometimes greater needs for sensory stimulation, dictated of their desire to communicate, because very often they are nonverbal, which presume a different way to express their emotions and desires.

The application of sensory stimulation allow the children to make themselves known and to become leaders of what is happening. In the Specialized Hospital for Rehabilitation of Cerebral Palsy was created a special environment, where children with CP and insufficient sensory experience can see themselves in a good image and to communicate better.

Въведение:

Сензорната интеграция е процес на подреждане и преработка на сетивни дразнения (sensory input), при които мозъкът предизвиква адекватен и целенасочен отговор от страна на организма, както и осмислени възприятия, емоционални реакции и мисли. Сензорната интеграция е процесът на превръщане на усещането във възприятие. Тя сортира, подрежда и обединява всички сетивни усещания на индивида в пълноценна мозъчна реакция.

Сензорно-интегративната дисфункция се проявява различно, най-често срещаните симптоми са свързани със свръх чувствителност или понижена чувствителност при допир, движение, зрителни и слухови дразнителни; трудности в ученето; затруднения в осъществяване на преход от една ситуация към друга; склонност към бързо разконцентриране на вниманието; необичайно високо или ниско ниво на енергичност; социални и/или емоционални проблеми; трудно заучаване на нови движения; забавено развитие на речта, езика, моторните умения; физическа непохватност или очевидна невнимателност; импулсивност или липса на самоконтрол; неспособност за успокояване или отпускане; слабо развит усет за тялото и слаба Аз – представа.

Дисфункции при децата с ЦП:

В световната литература сензорните дефицити при децата с церебрална парализа са описани най-вече при сомато-сензорната перцепция и много малко относно вестибуларната. Дефицитите в тактилното усещане (особено на ръцете) са доста често срещани, най-вече при децата със спастична форма на ЦП. При хемипаретичните деца преобладаващата постуларна асиметрия засяга тактилните и проприоцептивни усещания, идващи от двете страни на тялото, а асиметричната позиция на главата повлиява на обработката на зрителни и вестибуларни информации. Анормалното тегло и асиметриите водят до неадекватна семато-сензорна обратна връзка, което възпрепятства развитието на схемата на тялото, на ориентирането спрямо средната линия и интегрирането на двете части на тялото. При децата с най-сериозен двигателен дефицит има много ограничени движения във всякакви позиции (трудности

при вдигане и изправяне на главата във вертикално положение, независимо сядане, извършване на контролирани движения на крайниците, тактилно изследване на тялото). Тъй като тактилните, зрителни, вестибуларни и проприоцептивни преживявания са ограничени, настъпва сензорно лишение.

При децата с церебрална парализа интерпретацията на информацията (сензорната обработка) в повечето случаи е засегната. Детето, поради физическите си особености, не получава цялата стимулация от заобикалящия свят, която едно здраво дете би получило. Следователно е дете със сензорно-интегративна дисфункция.

Дори ограниченията да са само физически, бедността на движенията би попречила на детето да изучава изцяло средата. То е ограничено в придобиването на усещания и възприятия за ежедневните неща. Липсата на тези преживявания забавя развитието на езика и общото разбиране може да пострада, стигайки дотам, един нормален интелект да бъде камуфлажиран от тежка физическа недостатъчност. Проблемите със сензорната преработка при децата с ЦП са по-скоро правило, отколкото изключение.

Как можем да установим дали детето с ЦП има затруднения при обработване на цялостната сетивна информация?

Съществуват редица скрининг тестове, диагностични скали, въпросници, както и нестандартни наблюдения. Всяко едно от тях помага за уточняване на понятието или за отхвърляне на различни идеи. Те дават възможности и насоки, но все още са недостатъчни да правим основателни заключения.

Повечето деца с ЦП не са в състояние да съдействат за оценката на сензорните възможности, затова трябва да се проследяват в развитие поведенческите реакции. Важно е да отбележим, че не всички деца, реагиращи по различен начин на миризми и шумове имат сензорно-интегративна дисфункция. При децата със сензорна дезинтеграция ключови са необичайните реакции на допир и движение.

Децата с ЦП демонстрират трудности не само в обработката на сензорната информация, но и в модулацията и регулацията на сензорната система. Разстройството на регулацията и модулацията се определя като начинът, по който сетивните системи обработват

стимула, засяга качеството на способността на детето да отговаря адаптивно.

Често праксисните нарушения (при моторното планиране), затрудненията в постуларния контрол и билатералната координация са свързани с проблемите и трудностите при обработката на сензорната информация. Това обяснява защо децата с ЦП не могат да се адаптират успешно, плавно и задоволително към средата.

Терапевтични стратегии при деца с ЦП:

Особеностите в развитието на пациентите с ЦП изисква изграждането на терапевтична стратегия с цел улесняване на комуникацията с детето и създаване на подходяща среда, която да го предразполага да се включва с ентузиазъм в процеса.

Сензитивното участие и използването на подходящи стимули за активирането на адекватни нива на внимание и вътрешното мотивиране на детето са от основно значение в терапията.

Изграждането на игрова атмосфера доставя не само удоволствие чрез приятните преживявания, протичащи като забавление, но провокира и задържа интереса към полезните дейности. При някои деца стартирането на терапията може да бъде по-продължителен процес, при който е необходимо и родителско асистирание.

Децата с по-тежка симптоматика изискват внимателно наблюдение. Предизвикателство за терапевта е разчитането на техните физиологични, моторни и поведенчески знаци, за да се насочи правилно интервенцията. Терапевта трябва да е сензитивен към сигналите на детето и средата, тъй като именно във взаимодействието дете-среда ще се формират адаптивните отговори. Тези деца, дори без наличие на способности за вербалната комуникация, но чрез обогатяване на сензорния опит могат да придобият нови умения за изразяване на емоциите си.

Важно условие в терапията е плавно да се увеличават предизвикателствата и да се насърчава желанието на пациента за включване в създадената ситуация.

Крайната цел на сензорната стимулация е детето не само да приема сензорните стимули, но и да достигне до ниво само да избира вида на стимулацията и начините, по които да я постигне, да ръководи процеса и да пренася усвоените знания и умения в нова, различна обстановка.

Заклучение:

Сензорната стимулация е важна и необходима част от комплексната рехабилитация на децата с ЦП. Под формата на игра в добре структурирана среда и под ръководството на опитни специалисти малките пациенти се приучават на самостоятелност, самоувереност и независимост, необходими за пълноценното им включване в социалния живот. Стимулирайки тяхната сензитивност и изобретателност се предоставят реални възможности децата с увреждания да преоткрият себе си, да се опитат да творят и да създават положителни нагласи за бъдещето си.

Библиография:

1. Богацевска, Л. Владимирова, В. Чавдаров, И. Особености на комуникацията в ранна детска възраст при ДЦП, 2001.
2. Витанова, Н. Детска психология. Анибус, 2001
3. Гусейнова, А. А., И. Ю. Левченко, О. Г. Приходько. Детский церебральный паралич: Коррекционно- развивающая работа с дошкольниками. Москва, 2008.
4. Йосифова, Р. "Движение и език", ЛЦР изд., София 2012 г.
5. Манолева, А. "Как да развием уменията за общуване и комуникация при децата с аутизъм и сходни комуникативни нарушения", ЛЦР изд., София 2014 г.
6. Райчев Р., Ив. Райчев, Неврология, изд. "Артик-2001", 2009 г.
7. Симонска. М., "Комуникативни нарушения при неврологични увреди в детска възраст" изд. Бон, Благоевград 2013 г.
8. Темникова Ж., О. Георгиева, „Да разпознаем, разберем и помогнем на децата със сензорна дезинтеграция”, Център за приобщаващо образование, София, 2010 г.
9. Ценова. Цв. "Комуникативни нарушения в детска възраст". изд. Радар Принт, София, 2001 г.
10. Ценова. Цв. „Говорна терапия“, изд. ПАЛ, София, 2010.
11. Ценова, Цв. Практическо ръководство по логоритмична терапия. Изд. ДиМакс, София, 2014.
12. Чавдаров, Ив., Академия по церебрална парализа. Изд. Джеми Стратус ООД, Ст. Загора, IV 2014
13. Чавдаров, Ив., Съвременно определение и класификация на ЦП, ранна диагностика и рехабилитационен екип, Академия по церебрална парализа, изд. Джеми стратус, Ст загора, 2014г.
14. Ayres, A.J. Ph. D. Sensory integration and the Child. USA, Western Psychological Services, 2005.

15. Eileen Miller, *The Girl Who Spoke with Pictures: Autism Through Art*, 2008.
 16. Ellen Notbohm, *Ten Things Every Child with Autism Wishes You Knew*, 2005.
 17. Levitt, S., 2001. *Terapia de Integracao sensorial*. <http://maoamigaong.trix.net/terapiaintegracaosensorial.htm>
 18. Magalhaes, L., Lambertucci, M. *Integracao sensorial na criaca com paralisia cerebral*. http://www.4shared.com/office/kgQTAiRE/Artigo_Integracao_Sensorial_na_C.html
-